

Jouw
methode
voor een
ijzersterke
taalbasis
in groep
4 t/m 8

Ontdek wat
Pit voor jouw
leerlingen kan
betekenen

Duidelijk doel

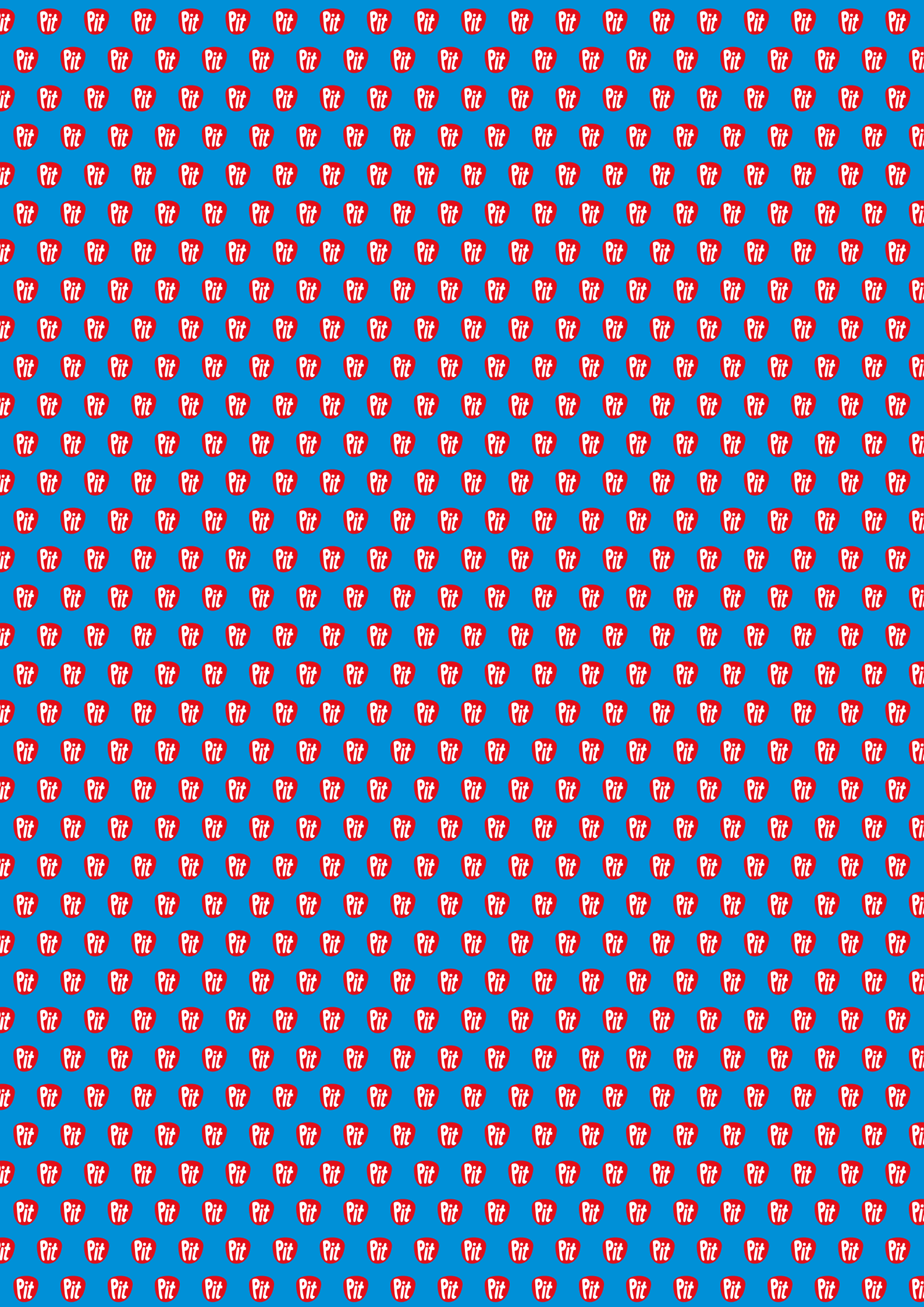
"Ieder kind krijgt
met deze methode
een stevig
fundament"

Leerkracht Annelies

"Met *Pit* kunnen
we ons onderwijs
makkelijker
personaliseren"

Effectief taalonderwijs

4 tips van
SLO-taalspecialist
Joanneke Prenger

“Prachtig hoe taalbeheersing kinderen vooruitbrengt”

Cindy & Aleida

Zelfverzekerd

“Ze komen van verschillende reguliere basisscholen in het dorp. En drie dagdelen per week verzamelen ze zich in onze schakelklas. Hier werken de kinderen hun taalachterstand weg. Die hebben ze bijvoorbeeld omdat ze nieuwkomers zijn of lang in het buitenland gewoond hebben. In het begin zijn ze vaak onzeker, ook over hun taalskills. Maar ze worden steeds zelfverzekerder. Daaraan bijdragen vind ik het leukst aan mijn vak. En *Pit* helpt die impact te bereiken. Onder meer met duidelijke oefeningen, opbouwende feedback en plaatjes bij woorden. Bij de woorden zonder plaatjes zoek ik zelf beelden. Die hang ik op in de klas. Ook maken Aleida en ik zelf woordspelletjes.”

Cindy Kieft, leerkracht (groep 4/5) Schakelklas Soest

“Ik vind het net als Cindy prachtig om te zien hoe taalbeheersing kinderen vooruitbrengt. Ze kunnen dan beter uiten wat ze denken en voelen, begrijpen andere vakken beter en voelen minder stress. Wij gebruiken van *Pit* vooral de uitgebreide, gestructureerde woordenschat- en woordzinsbouwonderdelen. Daarin zitten *tools* als woordwebben, die de relatie tussen woorden tonen, en veel woorden waarover we leuke gesprekken kunnen voeren met leerlingen, zoals ‘tattoo’ en ‘speer’. Ook handig is de mogelijkheid om op maatsniveau te werken. Daarmee krijgen ze iets meer uitleg en stapjes dan op het basishniveau. Zo werkt *Pit* het best voor hen!”

Aleida Hoffman, leerkracht (groep 4/5) Schakelklas Soest

Vind inspiratie voor jouw taallessen

Hoe maak je je taalles makkelijker om te geven, effectiever voor je leerlingen en voor iedereen leuker? Je leest het in dit magazine!

22 Magische vraag

**Leerkracht
Hanna Kuijs**

"Ik daag leerlingen uit om met elkaar te discussiëren. Dat maakt ze beter in taal."

7 Impact maken

**Joris de Kok van
ThiemeMeulenhoff**

"In Pit vertellen we leerlingen ook waaróm ze iets leren."

28 Weg met de hokjes

**SLO-taalexpert
Joanneke Prenger**

"Verbind taal met andere vakken én de buitenwereld."

3 In de klas

Deze leerlingen worden steeds zelfverzekerder door *Pit*.

6 Hoe kies je de ideale methode?

Check welke taalmethode het best bij jouw school past!

8 Ontdek *Pit*

Vier veelgestelde vragen over dé taalmethode voor basisscholen.

10 Zo gebruik ik *Pit*

Hoe past leerkracht Esther de methode toe op haar school?

11 Zo gebruik ik *Pit*

Hoe past leerkracht Chantal de methode toe op haar school?

12 Doorgond de didactiek!

9 didactische uitgangspunten van *Pit* – zoals: een heldere opbouw.

16 Zo gebruik ik *Pit*

Hoe past leerkracht Annelies de methode toe op haar school?

18 Bekijk de materialen!

Zie de digitale én de papieren kant van *Pit Taal* en *Pit Spelling*.

20 Winactie

Wint jullie filmpje het supercoole buitenspeelpakket?

19 Vind verbinding!

Met *Pit* koppel je taal makkelijk aan andere vakken en thema's.

23 Hoe evalueer je formatief?

Check hoe je met *Pit* formatief kunt evalueren!

24 Maak taal leuk

5 manieren waarop extra *fun* in je taalles brengt.

26 Hoe leer je kinderen woorden te leren?

Check alle woordleerstrategieën in *Pit*.

31 Spielen mag!

Ook zo benieuwd hoe *Pit* er vanbinnen uitziet?

34 Tips

Collega-leerkrachten helpen je graag om *Pit* te gebruiken.

35 “Ik had *Pit* vroeger zelf wel willen hebben”

Pit-hoofdauteur
Maria Hetty van den Berg.

37 Past *Pit* bij je school?

Check of de methode aansluit bij jullie wensen!

38 Maak kennis met *Pit*!

5 manieren om de methode goed te leren kennen.

Hoe kies je de ideale methode?

Het kan een behoorlijke uitdaging zijn: de taalmethode kiezen die het best bij jouw school past. Deze stappen kunnen je helpen!

1 Bereid je voor

Stel een interne projectgroep samen – mét projectleider. Zorg dat daar in elk geval leerkrachten uit elke relevante groep in zitten.

Bepaal de randvoorwaarden voor de methode. Bijvoorbeeld op het gebied van budget en visie op onderwijs of het gebruik van technologie.

Vraag collega's naar hun wensen voor de nieuwe methode. Analyseer daarbij ook de plus- en minpunten van jullie huidige taallessenmateriaal.

Tip! Sta open voor voortschrijdend inzicht. Pas je criteria zo nodig aan.

2 Doe onderzoek

Stel criteria op voor de nieuwe methode. Denk naast de randvoorwaarden bijvoorbeeld aan inhoud, didactiek, structuur en opmaak.

Verzamel informatie over beschikbare taalmethodes. Maak een longlist van degene die het meest aan de criteria voldoen.

Bestel proefexemplaren van de methodes op deze lijst. Bekijk het lesmateriaal zorgvuldig en test het in de praktijk.

Ga in gesprek met leveranciers. Vraag bijvoorbeeld wat de methode vereist van leraren en van technologie.

Maak een shortlist van methodes die het beste scoren op basis van de criteria, toetsing en gesprekken met leveranciers.

3 Maak je keuze

Kies uit je shortlist de methode die voldoet aan de belangrijkste criteria. Formuleer daar een heldere onderbouwing bij.

Deel je keuze en onderbouwing met alle betrokkenen. Van collega's, bestuur en schoolleiding tot medezeggenschapsraad.

Vertel in hoeverre de keus iets verandert voor leraren. Bijvoorbeeld qua indeling van lessen, planning of cursussen om de methode optimaal te gebruiken.

4 Blijf scherp

Evalueer het keuzeproces: wat ging goed, wat kan de volgende keer beter?

Verzamel ervaringen tijdens de invoering van de methode (0-meting). En daarna elk jaar opnieuw. Wat gaat beter, slechter of anders dan bij de vorige meting? Hoe kan dit? En wat vereist welke actie?

Zo helpt ThiemeMeulenhoff jou

Kijk op thiememeulenhoff.nl/basisonderwijs/taal/pit en neem contact op voor:

een inspiratiepakket

om een snelle indruk te krijgen van de methode;

een zichtzending

om uitgebreider kennis te maken;

Pit-proeflessen

om zelf te ontdekken hoe de methode bevalt;

een Pit-training

om goed van start te gaan met het materiaal.

Joris de Kok

... was tien jaar werkzaam als leerkracht en schooldirecteur. Nu is hij als portfolio-manager bij ThiemeMeulenhoff onder meer verantwoordelijk voor *Pit*.

Impact maken

Je geeft je klas een doelgerichte instructie, je leerlingen hebben geen vragen en ze gaan rustig aan de slag met de verwerking. De ideale les? Zo klinkt het misschien, totdat je er kritischer naar kijkt. Want als je klas niet gonst, als niemand fouten maakt, als je leerlingen geen vragen stellen, leren zij dan wel?

De kunst van effectief onderwijs is om leerlingen uit hun comfortzone te halen met interessante lessen en opdrachten. En om fouten niet af te straffen, maar juist te benaderen als groeikansen. Je motiveert leerlingen nog eens extra als ze snappen waaróm ze iets leren. Alleen een leerdoel noemen is hiervoor niet genoeg; beter leg je uit waarom die

doelen nuttig zijn en toon je dat ook in opdrachten. Laat ze bijvoorbeeld geen brief schrijven aan een fictief persoon, maar aan hun echte oma, vakantiemaatje of leraar. Dat soort 'authentieke taaltaken' heeft de meeste impact.

Dit alles verzin ik niet zelf. Het komt uit wetenschappelijk onderzoek. En het blijkt ook uit de feedback van zowel leerkrachten als leerlingen. Naast de SLO-kerndoelen zijn dat de belangrijkste bronnen voor onze methode-ontwikkeling. Dankzij deze bronnen bevat *Pit* nu bijvoorbeeld zowel authentieke taaltaken als uitleg waarom taalvaardigheden nuttig zijn. En op basis van onderzoek laat *Pit* leerlingen onder andere meerdere

skills tegelijk oefenen: van lezen en schrijven tot luisteren, spreken en taalbeschouwing.

Veel leerkrachten en methodes laten hun leerlingen elke taalvaardigheid apart oefenen. Maar *Pit* breekt met die gewoonte. Want in de echte wereld is taalgebruik complexer; er zijn maar al te vaak meerdere taalvaardigheden tegelijk nodig. Dáár moet je je leerlingen op voorbereiden. Zolang je dat niet doet, zul je zien dat kinderen slechter taal gaan gebruiken; precies wat op dit moment al gebeurt. Deze ontwikkeling moet stoppen! En de sleutel ligt bij ons, volwassenen. Kinderen kunnen het best, wij moeten ze alleen slim onderwijzen. Doe je mee?

Ontdek de methode!

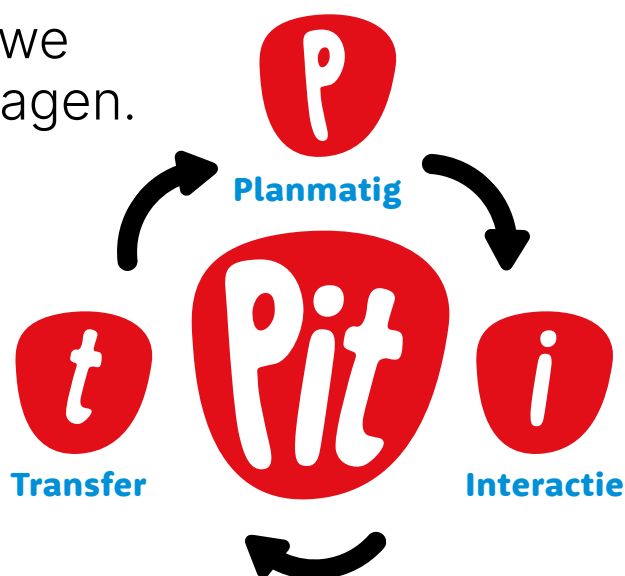
Het allerbeste is natuurlijk om *Pit* zelf uit te proberen. Dan ontdek je de methode het snelst. Maar tot die tijd beantwoorden we graag vier veelgestelde vragen.

1

Waar staat de naam 'Pit' voor?

Die heeft veel betekenissen. De methode is bijvoorbeeld uitdagend en no-nonsense; ze 'heeft pit'. Leerlingen groeien en bloeien op door de specifieke *Pit*-didactiek (zie pagina 13), zoals een pitje kan uitgroeien tot een sterke boom. En zij staan er centraal in, zoals een pit vaak de kern is van een vrucht. De methode begint bovendien bij de kern van taal, om vanuit die basis verrijking en verdieping te bieden.

Naast deze betekenissen is '*Pit*' een afkorting van 'Plezier in taal' (zie pagina 24). En van 'planmatig', 'interactie' en 'transfer', kernwoorden in de onderwijsvisie achter *Pit*. Die planmatigheid uit zich in de methode als heldere (tussen)doelen, taal-leerstrategieën en stappenplannen. De interactie als interactieve instructie en coöperatieve werkvormen. En de transfer als nadruk op het toepassen van kennis en vaardigheden.

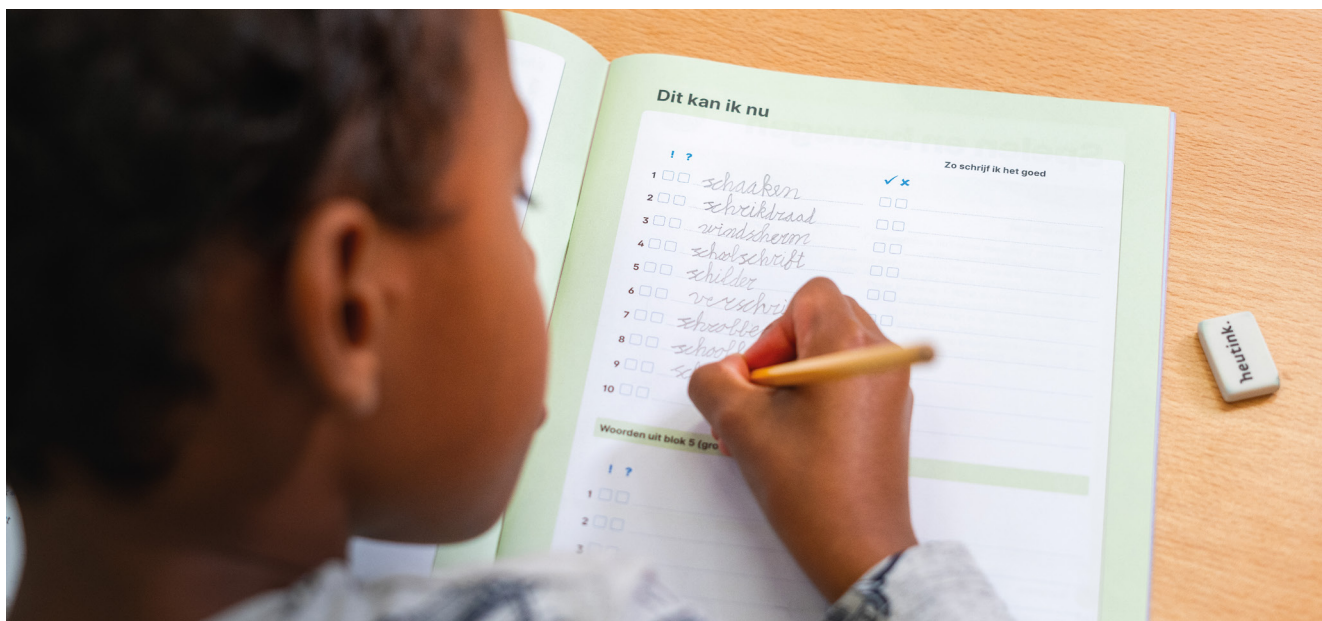

2

Hoe stimuleert *Pit* toepassing?

Leerlingen ontwikkelen met deze methode 'structurele functionele taalvaardigheid': skills waarmee zij goed voorbereid zijn op vervolgonderwijs en de maatschappij. In *Pit* treffen ze hiervoor onder andere taalsituaties aan die ze in het dagelijks leven tegenkomen. Die herkenbare situaties en de bijbehorende 'taaltaken' zijn een belangrijk aandachtspunt bij de constante doorontwikkeling en actualisering van de methode. Kinderen leren verder om hun

kennis en vaardigheden uit de ene leerlijn (zoals 'Taal verkennen') toe te passen in andere leerlijnen (zoals 'Schrijven'). En om hun skills zowel in andere vakken als in de buitenschoolse wereld te gebruiken. Via *Pit* valt toepassing ook te koppelen aan burgerschapsonderwijs, 21e-eeuwse vaardigheden en vakoverstijgende projecten waarin onderzoekend en ontwerpend leren centraal staat (zie pagina 20).

3

Kun je met *Pit* differentiëren?

Je kunt leerlingen inschalen op één van drie niveaus. Om te beginnen is er 'basis' (met als doel uitstroomniveau 1S). Daarnaast is er 'plus' voor taalvaardigere leerlingen (met als doel uitstroomniveau 1S+) en 'maat' voor minder taalvaardigen (met als doel uitstroomniveau 1F). Ook zijn er speciale leerroutes voor kinderen

voor wie 'maat' te lastig is. Leerlingen zitten niet vast aan een niveau: ze kunnen altijd switchen. Er zijn ook voor elk niveau aparte materialen. Leerlingen hebben elk blok één 'leerwerkschrift' met zowel de theorie als de oefeningen voor dat blok. Basis- en plusleerlingen

gebruiken het leerwerkschrift 'Basis', maatleerlingen het leerwerkschrift 'Maat'. Taalvaardigere leerlingen vinden extra opdrachten in 'Pluswerk' en 'Spitswerk'. En voor leerlingen met Nederlands als Tweede Taal (NT2) of dyslexie zijn er speciale tips. (Zie voor materialen ook pagina 18.)

4

Biedt *Pit* veel vrijheid of juist niet?

Als leerkracht krijg je met *Pit* veel vrijheid om op jouw manier les te geven. Jij weet immers wat past bij jouw leerlingen – van de hoeveelheid oefeningen tot de vraag of ze het best op papier, digitaal of in een mengvorm ('hybride') kunnen werken. Je kunt je echter wel laten leiden door *Pit*, wat bijvoorbeeld handig is voor invallers. Zij hebben onder andere baat bij de heldere opbouw en het overzichtelijke digitale dashboard. Ook leerlingen

krijgen met *Pit* eigenaarschap over hun taalonderwijs. De methode stimuleert hun denken, overzicht en controle over hun leerproces (zie pagina 24). Bovendien toont *Pit* waaróm ze bepaalde kennis en vaardigheden leren: wat ze eraan hebben in hun huidige en toekomstige leven. Dankzij hun controle, overzicht en inzicht nemen leerlingen hun leerproces serieuzer, zijn ze gemotiveerder en gaan hun prestaties vaak vooruit.

Zie op pagina 38 hoe je *Pit* zelf kunt uitproberen!

Leerlingen zien groeien

In gesprek met
Esther Koster

**Leerkracht (groep 8) op
Basisschool De Bangert**

“Het is fijn dat de
methode op papier en
digitaal beschikbaar is”

“Wat me enthousiast maakt? Leerlingen zien groeien. En ze helpen om kennis en skills te verkrijgen. *Pit* draagt daar sterk aan bij! De methode is overzichtelijk voor leerlingen én leerkrachten. Elk hoofdstuk heeft bijvoorbeeld dezelfde opbouw – telkens met een herkenbare kleur per onderdeel. Het begint met Spreken & luisteren en Woordenschat.

Het vervolgt met Lezen en Taal verkennen. En ten slotte is er een schrijfp opdracht. Ik laat leerlingen die schrijfp opdrachten meestal op Chromebooks maken. Zo oefenen ze meteen hun digitale skills. Spellingsoefeningen doen ze deels op Chromebooks, deels op papier. Het is fijn dat de methode op papier en digitaal beschikbaar is. Zeker voor combinatieklassen,

zoals mijn groep 4 en 5 van vorig jaar. Wanneer de ene groep op Chromebooks werkte, kon ik met de andere klassikaal met het boek bezig.

We doen twee weken over elk hoofdstuk in *Pit Taal*. En wekelijks behandel ik één categorie uit *Pit Spelling*. Zoals we ook wekelijks een dictee hebben. Na dit dictee vullen leerlingen hun *Pit-'Groeischrift'* in. Hierin houden ze bij wat ze al weten en waar ze nog aan kunnen werken. De methode stelt ook elke week een 'spelen en bewegen'-spellingsles voor. Daar ga ik dit schooljaar meer aandacht aan besteden!”

Meer flexibiliteit stimuleren

In gesprek met
Chantal Schram

Leerkracht (groep 7/8)
OBS De Twilling

“Het hóéft niet. Maar als je wilt, kun je leerlingen heel goed zelfstandig laten werken met *Pit*. Bovendien helpt de methode ze om steeds meer inzicht in - en controle over - hun leerproces te krijgen, waardoor ze hier 'eigenaar' van worden. Dat past allemaal heel goed bij onze onderwijsvisie. Wij bereiden kinderen voor op een wereld waarin flexibiliteit en zelfredzaamheid belangrijk zijn. Onze 110 leerlingen krijgen in vier groepen uitgebreid instructie en werken de rest van de tijd zelfstandig op een leerplein. Daar lopen onderwijsassistenten en leerkrachten rond, voor als kinderen iets willen vragen.

“Via de leerlijn
Woordenschat koppel ik
taal aan andere vakken”

Meer eigenaarschap blijkt te leiden tot extra leermotivatie. Datzelfde geldt voor de leuke verhalen en filmpjes in *Pit* die de lesstof betekenis geven. En de overzichtelijke leerwerkschriften waar ze theorie én opgaven in vinden. Ze vinden het ook fijn dat leerlijnen hierin één voor één aan bod komen, niet allemaal door elkaar. Als leerkracht vind ik

dat ook prettig. En ik ben blij met de vele aandacht voor woordenschat - in het bijzonder met de leerlijn hiervoor. We koppelen het leren van nieuwe woorden ook vaak aan andere vakken. Zo lenen 'mummie' en 'balsemen' zich uitstekend voor een geschiedenis- en aardrijkskundeles over Egypte. Dat soort voorzetjes koppelen wij graag in.”

Doorgrond de didactiek

Hoe zorg je dat je leerling zo goed mogelijk leert rekenen? *Pit* helpt je! Bijvoorbeeld met een overzichtelijke en logische opbouw van lessen.

9 didactische uitgangspunten

Pit gaat uit van didactische principes die gebaseerd zijn op wetenschappelijk onderzoek en ervaringen uit het primair onderwijs. Bijvoorbeeld:

1

Daag je leerlingen altijd uit om een hoger taalniveau te bereiken. Als je dat niet doet, loop je het risico dat kinderen gaan geloven dat ze 'gewoon niet méér kunnen'. En dat ze daardoor onder hun potentie blijven presteren.

2

Differentieer slim: laat de hele groep aan dezelfde doelen werken, zodat ze niet het gevoel hebben dat ze iets anders doen of een ander soort leerling zijn. Differentieer alleen in de verwerking van die doelen ('convergente differentiatie', zie kader rechts).

3

Toon de praktische relevantie van taal. Bijvoorbeeld door leerlingen te laten zien hoe nuttig bepaalde taalvaardigheden zijn in situaties die ze in het dagelijks leven (kunnen) tegenkomen. Deze relevantie motiveert ze vaak extra om te leren.

4

Bied een rijke taalomgeving. Onder andere door ook in andere vakken – zoals geschiedenis of aardrijkskunde – haakjes te vinden voor taal oefeningen. Zo zien leerlingen dat taal niet alleen iets is voor de taallessen.

5

Houd taal leuk. Bijvoorbeeld door taalopgaven te koppelen aan avontuurlijke en grappige verhalen met herkenbare thema's. Of aan spelletjes en puzzels – onder meer op de computer. Als kinderen plezier hebben in leren, leren ze beter!

6

Laat kinderen ook bewegend leren. Beweging is vaak leuk en vergroot de toevoer van bloed en zuurstof naar de hersenen. Zo maakt het leren makkelijker. Informatie die kinderen opdoen, blijft beter en langer hangen als ze bewegen.

7

Ontwikkel eigenaarschap bij leerlingen.

Laat ze geregeld reflecteren op wat ze al kunnen, wat nog niet, wat ze willen leren en wat ze hiervoor nodig hebben. Zo krijgen ze steeds meer regie over hun eigen leerproces en leren ze vaak beter.

8

Stimuleer een *growth mindset*.

Het is belangrijk dat leerlingen geloven dat ze zich continu kunnen ontwikkelen. En dat ze fouten bijvoorbeeld niet opvatten als bewijs van falen of onkunde, maar als groeikansen.

9

Zorg voor een goede opbouw van je lessen.

Hoe duidelijker en logischer die opbouw, hoe beter je leerlingen die lessen kunnen volgen. Daarbij gaat het zowel om de volgorde van lessen als om de opbouw binnen die lessen.

Convergente differentiatie

Met *Pit* laat je alle kinderen in je klas tegelijkertijd aan dezelfde leerdoelen werken. Of ze nu basis-, plus- of maatleerlingen zijn, dus respectievelijk gemiddeld, bovengemiddeld of ondergemiddeld taalvaardig. Je differentieert alleen in de verwerking van deze doelen. Dat kan met *Pit* op het gebied van:

Aanpak

Pit biedt de mogelijkheid tot *pre-teaching*, verlengde instructie, verkorte instructie, begeleid laten inoefenen, zelfstandig laten werken, modeling en coöperatieve werkvormen;

Tijd

Je kunt in *Pit* herhalings- en oefenstof overslaan ('compacten'), 'Cheetah-opgaven' aanreiken (speciaal voor snelle leerlingen) of geslotener opgaven geven (speciaal voor minder taalvaardige kinderen);

Aanbod

Basis- en plusleerlingen gebruiken het leerwerkschrift 'Basis', maatleerlingen 'Maat'. Voor kinderen die het maathniveau lastig vinden zijn er speciale leerroutes. En voor taalsterke leerlingen extra opgaven in 'Pluswerk' en 'Spitswerk' (zie pagina 19).

Ondersteuning bij de opbouw

Hoe bouw je jouw lessen goed op? *Pit* maakt dat makkelijk voor je! De overzichtelijke en logische structuur van de methode kan een leidraad voor je zijn. Zowel in *Pit Taal*, dat vijf leerlijnen bevat, als in *Pit Spelling*, dat één leerlijn telt.

Pit Taal

Opbouw van de hoofdstukken

In elk van de twaalf hoofdstukken in *Pit Taal* komen dezelfde vijf leerlijnen aan bod. Telkens in dezelfde volgorde en kleuren als in het kader hiernaast. Die leerlijnen staan ook op de 'Doelenkaart', waar elk hoofdstuk mee begint. Hierop zien leerlingen wat ze de komende twee weken gaan leren (zie ook pagina 23).

Opbouw van het jaar en de lesblokken

Het jaarprogramma van *Pit Taal* bestaat uit dertig weken, met aan het eind van het schooljaar nog drie herhalingsweken. Die dertig weken zijn verdeeld over zes blokken. Elk blok draait om twee hoofdstukken uit de methode en duurt vijf weken. Week 1 tot en met 4 zijn lesweken, week 5 is een toetsweek.

Opbouw van de lesweken

Elk van de vier lesweken bevat vijf lessen. Hierin werken je leerlingen deels zelfstandig, deels leerkracht-gebonden. Elke vijfde les is een *Pitstop*-les (zie pagina 23). Tenzij je je leerlingen een verrijkingsactiviteit laat doen, zoals een 'Pit Projecten'-les (zie pagina 20). De toetsweek begint met een signaleringstoets. Die geeft input voor de remediëring, herhaling of verrijking in de volgende dagen. Op de vijfde dag maken leerlingen een summatieve controletoets. Tenzij je ze liever een verrijkingsles 'Redeneren met *Pit*' of 'Filosoferen met *Pit*' geeft, natuurlijk (zie pagina 21).

De leerlijnen

1 Spreken & luisteren

Leerlingen trainen kijk, luister-, spreek- en gespreksvaardigheden. Zoals: presentaties geven, non-verbaal communiceren en een gevarieerde woordenschat gebruiken.

2 Woordenschat

Kinderen leren niet alleen nieuwe woorden, maar ook óver woorden (betekenis-relaties) en hoe zij woorden kunnen leren (woordleerstrategieën).

3 Lezen

Kinderen leren begrijpend te lezen (in combinatie met de leerlijn Woordenschat). Ook leren ze leesstrategieën en -technieken te herkennen en gebruiken.

4 Taal verkennen

Kinderen doen kennis op over de opbouw van teksten, zinnen en woorden. Ook leren ze hoe ze zinnen kunnen ontleden.

5 Schrijven

Kinderen leren correct en mooi te formuleren, creatief te schrijven en diverse soorten teksten te maken, zoals zakelijke brieven, instructies, fictie-, informatie- en betogende teksten.

Pit Spelling

6 Spelling

Kinderen leren stapsgewijs spellen. Tot en met groep 4 gaat het alleen om gewone woorden. Vanaf groep 5 ook om werkwoorden: de regels voor werkwoordspelling vormen in *Pit Spelling* een apart onderdeel. De lesstof wordt elk jaar moeilijker. De leerlijn start met beginnend spellen en eindigt met het spellen van woorden met drie of meer lettergrepen.

Opbouw van het jaar en de lesblokken

Het jaarprogramma van *Pit Spelling* bestaat uit dertig weken en drie herhalingsweken. Je kunt daar nog drie extra herhalings- en oefenweken aan toevoegen. Vanaf groep 5 is het mogelijk om twee van deze extra weken te gebruiken voor werkwoordspelling. De eerstgenoemde dertig weken zijn verdeeld over zes blokken. Elk blok draait om vier spellingscategorieën (aan de hand van een woordpakket) en duurt vijf weken. Week 1 tot en met 4 zijn lesweken, week 5 is een toetsweek. Vanaf groep 6 bied je in elke eerste lesweek werkwoordspelling aan. In de andere drie lesweken staan gewone woorden centraal.

Opbouw van de lesweken

Elk van de vier lesweken in een blok bevat vier lessen. In de eerste geef je uitgebreide instructie. Tijdens lessen 2 en 3 oefenen leerlingen zelfstandig. Les 4 is een *Pitstop*-les in de vorm van een dictee (zie pagina 23). De toetsweek begint met een signaleringsdictee. Die geeft input voor de remediëring, herhaling of verrijking in de volgende twee dagen. Daarna, op de vierde dag, maken leerlingen een controledictee. Kinderen die sterk zijn in spelling krijgen vragen over stof die in het volgende blok aan bod komt.

Strategieën om te spellen

Pit Spelling onderscheidt vier strategieën voor het spellen van 'gewone' woorden:

Luisterstrategie: schrijf het woord zoals je het hoort.

Ook-zo-strategie: schrijf het ook-zo-stukje altijd hetzelfde.

Onthoudstrategie: kijk goed en onthoud hoe je het woord schrijven moet.

Regelstrategie: pas de juiste regel toe.

Daarnaast is er als extra hulp de knipstrategie. Die kan handig zijn bij woorden met veel lettergrepen of bij samengestelde woorden. Als je 'bad' bijvoorbeeld losknijpt van 'badkamer', kun je makkelijker de regel volgen om te bepalen of je 'bad' met een d of t schrijft (in dit geval: 'maak het woord langer' – kijk dus naar de meervoudsvorm van 'bad').

Nieuwe woorden spellen

Leerlingen leren met *Pit Spelling* niet alleen de zeshonderd woorden te spellen uit de 24 woordpakketten in de methode. Ze leren ook strategieën toe te passen om andere woorden te spellen. Zij leren dus in welke spellingscategorie zij zulke 'nieuwe woorden' kunnen plaatsen. Ze passen hun spellingsvaardigheid erop toe. En ze ontdekken hoe ze die ook buiten de les kunnen spellen. Dit valt onder de 'transfer' van het *Pit*-principe (zie pagina 8).

Auditieve stam en stappenplan

Bij de spelling van werkwoorden is de stam van het werkwoord altijd het uitgangspunt. *Pit Spelling* gaat – net als bijvoorbeeld de Nederlandse Taalunie – uit van de stam zoals je die hoort als je het woord uitsprekt (de 'auditieve stam'). De auditieve stam van 'lopen' is bijvoorbeeld 'loop-' en niet 'lop-'. *Pit Spelling* stimuleert leerlingen om uit te gaan van hun gehoor; om een werkwoord eerst uit te spreken en daarna via specifieke stappen tot de juiste spelling te komen. Zij krijgen een 'werkwoordschema' waarin deze stappen helder en overzichtelijk beschreven staan.

Duidelijk en over- zichtelijk

**In gesprek met
Annelies de Kock**

**Leerkracht (groep 4) op
Kindcentrum Moerschans,**
naast intern begeleider, adjunct-directeur
en specialist Meer- en Hoogbegaafdheid

“Wij zijn een kindcentrum met een heel diverse leerlingpopulatie. Dat is voor ons een mooie uitdaging. *Pit* maakt het ons mogelijk om ons onderwijs te personaliseren. Voorafgaand aan elk nieuw blok van Spelling bespreken we met de kinderen de categorieën, maken ze de signaleringsstoets en noteren ze de resultaten. Daarna volgen de lessen voor kinderen die dat nodig hebben. Aan het eind

van het blok maken ze de controletoets. Ook die resultaten noteren ze. Kinderen kijken zo dus zelf naar hun groei.

Leerlingen vinden het fijn dat *Pit* per blok een leerwerkschrift heeft, in plaats van losse boeken en schriften. In dat schrift doen ze de verwerking, want we vinden het belangrijk dat ze ook nog steeds schrijven. De herha-

lingsoefeningen mogen ze wel op de Chromebook doen. Daar hebben ze vaak veel plezier in.

Kinderen vinden het ook fijn dat alles in *Pit* zo duidelijk en overzichtelijk is. Aan het begin van elk nieuw hoofdstuk weten ze wat ze gaan leren, omdat de leerdoelen altijd aan het begin staan. Ik gebruik die doelen ook als ik met ze praat over hun leerproces.”

“Met *Pit* kunnen we ons
onderwijs makkelijker
personaliseren”

Zijn jouw leerlingen klaar voor deze challenge?

Je vindt in *Pit* veel aandacht voor spelend en bewegend leren. Dat is een bewezen effectieve manier van lesgeven. Maar hoe ziet zo'n les eruit met jouw leerlingen? Laat het zien via onderstaande uitdaging en maak kans op een leuke prijs voor je hele klas!

Challenge

Maak een filmpje waarin jouw leerlingen spelend en bewegend een taalles volgen in de buitenlucht.

Spelregels

- Stuur je filmpje naar po@thiememeulenhoff.nl met als onderwerp 'Winactie Pit'. Vermeld in je e-mail hoe je school heet, wie de leerlingen in het filmpje zijn, hoe de leerkracht heet en om welke groep het gaat.
- Je filmpje is kort en krachtig: minimaal dertig seconden, maximaal twee minuten. Kortere of langere filmpjes vallen helaas meteen af. Dat is natuurlijk zonde. Check dus goed of je binnen die tijdsgrenzen zit.
- ThiemeMeulenhoff beoordeelt de filmpjes en stuurt de makers van de winnende video een supercool buitenspeelpakket. Elk seizoen wint er één filmpje.
- De makers van het winnende filmpje krijgen persoonlijk bericht.
- Over de uitslag is verder geen contact mogelijk.

Ook goed om te weten

- Elk seizoen kiezen we een nieuwe winnaar.
- Het is mogelijk dat we je filmpje willen verwerken in onze uitingen – bijvoorbeeld in een digitale nieuwsbrief of een socialmediabericht. Maar dat doen we alleen met je toestemming en stemmen we dus eerst met je af.

Dit pakket bestaat uit:

- een springtouw;
- jongeleerballetjes;
- een emmer met stoepkrijt;
- en nog veel meer leuke items.

**Win een
supercool
buitenspeel-
pakket!**

Bekijk de materialen!

Leerlingen makkelijker laten leren. En jou als leerkracht ondersteunen in het lesgeven. Daarvoor zijn er voor groep 4 tot en met 8 de lesmaterialen van *Pit Taal* en *Pit Spelling*. De meeste zijn zowel op papier als digitaal beschikbaar – en kun je ook afwisselend ('hybride') gebruiken. Een overzicht.

Voor leerlingen

Leerwerkschriften

... bevatten zowel theorie als opgaven. Per blok krijgen leerlingen een apart leerwerkschrift – op papier of digitaal. Voor (boven)gemiddeld taalvaardige leerlingen is er de variant 'Basis', voor hun ondergemiddeld taalvaardige klasgenoten 'Maat'. De leerdoelen zijn in elk blok dezelfde. Leerlingen hebben een leerwerkschrift voor *Pit Taal* en een ander voor *Pit Spelling*.

Toetsschriften en -software

... zijn er voor formatieve signaleringstoetsen én summatieve toetsen. Zowel voor *Pit Taal* als voor *Pit Spelling*. Het voordeel van toetssoftware is dat deze direct rapportages maakt. Die laten jou niet alleen zien hoe elke leerling presteert, maar ook hoe de groep ervoor staat. Je kunt de toetssoftware bovendien koppelen aan ParnasSys.

Groeischriften

... zijn dé manier om leerlingen eigenaar te maken van hun leerproces. Ze zijn er op papier en digitaal (zie ook pagina 31).

Projectschriften

... zijn bedoeld voor leerlingen die een project uit '*Pit Projecten*' doen (zie pagina 20). Ze zijn zowel op papier als digitaal beschikbaar.

'Pluswerk' en 'Spitswerk'

... richten zich op leerlingen die de lesstof in het leerwerkschrift 'Basis' beheersen. Dit extra materiaal is zowel op papier als digitaal beschikbaar.

'Pluswerk' bevat verdiepingsstof, gekoppeld aan de leerdoelen. Opdrachten vragen meer van leerlingen in het toepassen van taalvaardigheden en het combineren van kennis. Zo maken leerlingen in groep 7 een woordpuzzel voor klasgenoten. 'Pluswerk' is er voor taal en spelling.

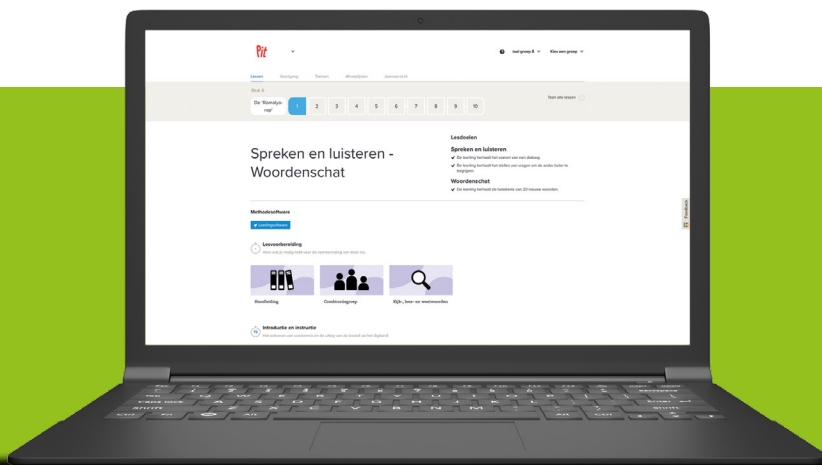
'Spitswerk' bevat verrijkings- en verbredingsstof, buiten de leerdoelen om. Kinderen leren onder meer hogere-orde-denkvaardigheden en taal in een bredere context te gebruiken. Zo gaan leerlingen in groep 8 aan de slag met de Spaanse taal. 'Spitswerk' is er alleen voor taal.

Voor leerkrachten

De Cockpit

... is een digitale omgeving waarin jij je taal- en spellingslessen kunt voorbereiden én via het digiboard kunt geven. Ook kun je in dit controlecentrum reflecteren op die lessen, toetsresultaten terugvinden en deze analyseren.

Projectboeken

... helpen jou om leerlingen te begeleiden in Pit Projecten (zie pagina 20). De digitale varianten van deze projectboeken vind je in de Cockpit.

Handleidingen

... zijn er in twee soorten: 1) een algemene voor Pit Taal of voor Pit Spelling en 2) een aparte per blok in Pit Taal of Pit Spelling. De digitale varianten van deze handleidingen vind je in de Cockpit.

Antwoordschriften

... kun je als leerkracht gebruiken of aan leerlingen geven om hun (op papier gemaakte) Pit Taal- of Pit Spelling-opgaven zelf na te kijken. De digitale varianten van de antwoordschriften zijn verwerkt in de toetssoftware.

Vind verbinding!

Veel scholen geven taal als geïsoleerd vak. Maar eigenlijk is dat zonde: je kunt het met zóveel vakgebieden en thema's verbinden! *Pit* helpt je deze verbinding te vinden. Onder meer via (optioneel) aanvullend materiaal als *Pit* Projecten, 'Filosoferen met *Pit*' en 'Redeneren met *Pit*'. Maar ook via de leerlijn Lezen. Zo geef je een extra *boost* aan de taalvaardigheid van je leerlingen.

Onderzoeken en ontwerpen

In *Pit* Projecten werken leerlingen volgens het principe van 'onderzoekend en ontwerpend leren'. Dit wil zeggen dat ze per groepje informatie zoeken over een aansprekend onderwerp, hierop reflecteren en er een eindproduct over maken. Zo kunnen ze bijvoorbeeld besluiten om een modemuseum te ontwerpen. Of om een zelfgeschreven rap op te voeren over vriendschap.

Volop vaardigheden

Via *Pit* Projecten stimuleer je 21^e-eeuwse skills, zoals sociale en culturele vaardigheden, digitale geletterdheid, zelfregulatie en het vermogen om te communiceren, samen te werken, problemen op te lossen, creatief te denken en kritisch te reflecteren. Ook verbeteren leerlingen hun taalskills: van hun woordenschat tot stappenplannen en strategieën. Als leerkracht coach je hen daarin, met het *Pit*-Projectboek' als eventuele handleiding.

Volop onderwerpkeus

Per leerjaar kunnen leerlingen kiezen uit zes onderwerpen, elk gekoppeld aan een domein of thema, zoals geschiedenis, burgerschap of kunst. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld dino-saurussen (geschiedenis), vriendschap (sociaal-emotioneel), torenbouw (techniek), overleven in de kou (biologie/natuur), kleren van de toekomst (kunst), democratie (burgerschap), *fake news* (media) en klimaatverandering (milieu).

Redeneren en filosoferen

Redeneren, (*out of the box*) denken, meningen formuleren, overtuigen, betogen, discussiëren en luisteren. Door dit soort activiteiten groeien leerlingen niet alleen sociaal-emotioneel, maar ontwikkelen ze ook hun taal-, burgerschaps- en 21^e-eeuwse vaardigheden. Met 'Redeneren met Pit' en 'Filosoferen met Pit' krijg je veel handvatten om jouw leerlingen zulke activiteiten te laten uitvoeren.

'Redeneren met Pit'

Per leerjaar heb je de keus uit zes lessen. In elke les leren kinderen om via logisch, kritisch en creatief denken tot een beredeneerd oordeel te komen. Zo bekijken ze de vraag "Waar moeten we op schoolreisje naartoe?" eerst vanuit verschillende perspectieven (dapper, angstig, pessimistisch en optimistisch). Daarna hakken ze pas de knoop door. In 'Redeneren met Pit' maken kinderen zich ook stappen eigen om informatie te verwerken: van vergaren tot visualiseren, ordenen en kiezen. Bovendien leren ze hun verwerking kritisch te controleren.

'Filosoferen met Pit'

Per leerjaar heb je de keus uit twaalf prikkelende denkvragen. Van 'Wanneer is iemand anders?' tot 'Kun je stoppen met denken?' Wanneer je je keus gemaakt hebt, laat je jouw leerlingen het bijbehorende filmpje zien. Ontvouwt het gesprek zich vervolgens niet vanzelf? Dan kun je het zelf uitbouwen via de 'verkenningvragen'. En dreigt te focus op de denkvraag te vervagen? Dan kun je die behouden met 'inzoomvragen'. Voor zowel verkenning- als inzoomvragen vind je suggesties in de 'Filosoferen met Pit'-handleiding.

Lezen en reflecteren

In de leerlijn Lezen stimuleert *Pit Taal* leerlingen om veel teksten te lezen. Van allerlei soorten en over heel diverse onderwerpen. *Pit Taal* reikt je een grote variatie aan teksten aan. Maar je kunt ook teksten uit de

Burgerschapskalender gebruiken (zie kader hieronder). Of zelfgekozen teksten uit andere vakken. De bespreking van dit soort verschillende teksten verbreedt de woordenschat van je leerlingen en verdiept hun

kennis over andere vakgebieden en thema's dan taal. Tegelijkertijd behalen ze zo één van de belangrijke leesdoelen: begrijpen wat de auteur met een tekst wil communiceren.

Burgerschapskalender

Scholen zijn wettelijk verplicht om aandacht te geven aan burgerschap. Daarbij gaat het vooral om de thema's 'democratie', 'wereldburgerschap' en 'identiteit'. De Burgerschapskalender helpt je om genoeg aandacht aan deze thema's te besteden. In die kalender staat per week één thema centraal en vind je vier suggesties om dit in je lessen te verwerken. Deze suggesties hebben de vorm van items om (telkens circa tien minuten) met je leerlingen te bespreken: uitspraken van denkers en politici, stellingen, dilemma's, afbeeldingen, citaten van kinderen, mini-casussen of teksten uit kinderboeken, bladen, informatieve boeken en webartikelen.

Hanna Kuijs

... is leerkracht op basisschool De Kameleon in Rotterdam. Was dat eerst voor groep 5, is dit nu voor de nieuwkomersklas. Is ook zelfstandig trainer, coach en onderwijsontwikkelaar. Focust hierbij op mondelinge taalvaardigheid – inclusief ‘taaldenkgesprekken’, die ook centraal staan in de projectlessen van *Pit* (zie pagina 20).

Magische vraag

Leerlingen bij elkaar zetten in een klein groepje. En ze dan vrijuit – onder jouw begeleiding – met elkaar laten discussiëren. Heb je dat wel eens gedaan? Zo nee: probeer het! Want uit onderzoek blijkt dat het zowel hun denken als hun mondelinge taalvaardigheid aanscherpt. En dan niet alleen eenvoudige taalfuncties, zoals benoemen en beschrijven. Maar zeker ook complexere, zoals oorzaak-gevolgrelaties aanduiden, middel-doelverbanden verwoorden en beargumenteerd conclusies trekken.

Dit is tenminste de impact als je ze een prikkelend probleem voorlegt, een uitdagende vraag, een krachtige kwestie. Zoals: ‘Stel: Nederland heeft opeens een watertekort. Wat nu?’

Of: ‘Stel: je zit met je klas vast in een grot. Wat nu?’ Onderwerpen kunnen uit de actualiteit komen. Maar ook uit zaakvakken als geschiedenis (‘Stel: een ridderleger probeert je stad in te nemen. Wat nu?’). Of uit de projectlessen in *Pit* (‘Stel: je moet noodhulp bieden tijdens een aardbeving. Wat nu?’).

Die projectlessen stimuleren kinderen om onderzoekend te leren; om vanuit vragen de echte wereld te ontdekken en onderzoeken. En daarvoor kun je het soort taaldenkgesprekken dat ik hierboven beschrijf uitstekend gebruiken. Probeer daarbij vooral de ‘Wat nu’-vraag uit. Die is magisch; kinderen slaan er geweldig op aan. Zorg daarnaast dat je een kwestie kiest waarop

meer dan één perspectief mogelijk is. En dat al je leerlingen niet alleen diverse denkrichtingen volgen, maar elkaar ook uit laten praten, op elkaar reageren en samen ideeën uitbouwen.

Stimuleer ze bovendien waar nodig. Bijvoorbeeld als ze iets te schuchter zijn of nét niet op een cruciaal woord kunnen komen. Maar wees wel terughoudend. Zij moeten praten, niet jij. En het draait om communicatie, niet om perfectie. Verbeterpunten in woordgebruik of grammatica kun je beter later behandelen. Luister dus vooral. En laat jezelf verrassen door hun groeiende denk- en taalvaardigheden. Want die ontwikkelen zich razendsnel als ze hun gedachten met elkaar bespreken.

Hoe kun je formatief evalueren?

check

wow

Ieder kind kan groeien! Daarbij helpt het als ze zélf nadenken over wat ze al kunnen, wat ze nog willen leren en hoe ze dit gaan doen. *Pit* stimuleert dit eigenaarschap op diverse manieren. Zes voorbeelden!

1 Leerdoelen

Pit heeft duidelijke leerdoelen. Als leerkracht benoem je die al voordat leerlingen ermee aan de slag gaan. En aan het eind van je les kijk je samen met hen terug op de doelen die in de les aan bod kwamen. Zij beantwoorden daarbij bijvoorbeeld de vragen “Heb ik de doelen behaald?” en “Hoe heb ik ze behaald?”

2 Doelenkaart

Pit telt twee hoofdstukken per blok. Elk hoofdstuk begint met een ‘Doelenkaart’. Daarop staan alle leerdoelen van dat hoofdstuk. Leerlingen kunnen bij elk doel drie dingen aangeven: “Ik moet het nog leren” (ik begrijp en beheers de lesstof nog niet), “Ik moet het nog oefenen” (ik begrijp het wel, maar beheers het nog niet) en “Ik kan het” (ik begrijp én beheers het).

3 Pitstops

In zowel *Pit Taal* als *Pit Spelling* is er aan het eind van elke lesweek een *Pitstop*-les. Die bestaat uit drie onderdelen: “Dit kan ik nog” (oefeningen met lesstof van twee blokken eerder) en “Dit kan ik nu” (oefeningen met recente leerstof). Ook stellen ze vast welke doelen ze hebben behaald en wat ze nog moeten leren of oefenen.

4 Groeischrift

In het ‘Groeischrift’ houden leerlingen bij wat ze al begrijpen en beheersen, wat ze nog (beter) moeten begrijpen en beheersen én welke vorderingen ze maken. Deze data halen ze onder meer uit hun ingevulde ‘Doelenkaarten’, *Pitstop*-lessen, lesevaluaties en presentaties van eindproducten. Het ‘Groeischrift’ helpt ze te reflecteren op hun leerproces en wat ze daarvoor nodig hebben. (Zie ook pagina 31).

5 Signaleringstoest

Elke vijfde week van een blok is er een toetsweek. Die begint met een formatieve toets. De resultaten vormen een goed uitgangspunt voor een gesprek met leerlingen over hun leerproces. En voor het besluit om remediëring, herhaling of verrijking aan te bieden ter voorbereiding op de summatieve toets enkele dagen later.

6 Specifieke criteria

Bovenstaande voorbeelden gelden voor *Pit Taal* én *Pit Spelling*. Maar er is ook een voorbeeld dat alleen voor *Pit Taal* geldt. In de leerlijnen Spreken & Luisteren en Schrijven (zie pagina 14) staan criteria voor taal-taken. Deze criteria kun je gebruiken in gesprekken met leerlingen. Voldoen zij aan de criteria? En zo nee: wat is er nodig om dat wél te doen?

Hoofdstuk 11
Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog

- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde uit blok 4.

Dit kan ik nu

- Ik herhaal het ontleden van een zin in zinsdelen.

Dit kan ik nog

1 Maak de zinnen af met een voltooid deelwoord. Gebruik het werkwoord dat voor de zin staat.

- 1 bouwen Deze zomer hebben we zandsculpturen _____.
- 2 zoeken We hebben eerst heel goed zand _____.
- 3 reizen Daarvoor zijn we helemaal naar Duitsland _____.
- 4 meenemen We hebben een flinke voorraad _____.
- 5 winnen En we hebben de tweede prijs _____.

Maak taal leuk!

Kinderen die lol hebben in taal, zijn gemotiveerder. Zij gaan daardoor sneller stapjes vooruit en ervaren eerder dat ze groeien, wat de taalles nóg leuker maakt. Met deze *fun*-elementen zorgt *Pit* voor meer taalplezier bij je leerlingen.

Dat plezier centraal staat in *Pit* zie je zelfs aan de naam:

niet alleen een afkorting van 'planmatigheid, interactie en transfer', maar ook van 'plezier in taal'!

Leuk verhaal

Elk blok van *Pit* start met een nieuw hoofdstuk van een spannend en grappig verhaal. Daar hoort ook een filmpje bij. Hierdoor beginnen leerlingen steeds met een goed gevoel aan een blok en zijn ze telkens benieuwd naar het volgende. De teksten en filmpjes zijn niet alleen leuk, maar ook educatief: ze bevatten de nieuwe woorden, grammatica en zinsconstructies die in het blok aan bod komen.

Grip op groei

Kinderen vinden hun leerproces leuker als ze er overzicht over hebben en het zelf kunnen aansturen; als ze er 'eigenaar' van zijn. Het 'Groeischrift' van *Pit* stimuleert dat eigenaarschap. In dit schrift houden alle leerlingen de eigen vorderingen bij. Ze reflecteren op wat ze al aan kennis en kunde hebben opgedaan, wat ze nog moeten leren én wat ze hiervoor nodig hebben. (Zie ook pagina 31.)

Projectlessen

Fake news, A.I. en vriendschap. Dit soort burgerschaps-, wereld-oriëntatie- en sociaal-emotionele thema's vinden kinderen vaak interessant. In de *Pit*-projectlessen kiest elk groepje leerlingen zo'n thema, verdiept zich erin en maakt er dan talige eindproducten over, zoals een flyer, krant of rap. In dit 'onderzoekende en ontwerpende leren' werken ze aan 21^e-eeuwse vaardigheden als creativiteit en samenwerking.

Denkprikkel

Van samenwerken en communiceren tot creatief en kritisch denken. Voor dat soort 21e-eeuwse skills heeft *Pit* veel aandacht. Bijvoorbeeld via de aanvullende lessen 'Filosoferen met *Pit*' en 'Redeneren met *Pit*'. Daarin krijgen leerlingen prikkelende filmpjes en vragen om met elkaar te bediscussiëren. Kinderen zijn heel enthousiast over deze manier om hun taal én denken te verbeteren. (Zie ook pagina 22.)

Lekker bewegen

Het blijkt uit wetenschappelijk onderzoek: leren wordt vaak veel effectiever als het bewegend en spelend gebeurt. Die beweging en dat spel kunnen de betrokkenheid, concentratie, taakgerichtheid én het

geheugen van kinderen verbeteren. In *Pit* zitten daarom veel spelletjes en bewegend-leren-opdrachten. Zowel voor in de klas of gymzaal als voor buiten. Leerlingen gaan daar graag mee aan de slag! (Zie ook pagina 17.)

Hoe leer je kinderen woorden te leren?

check

Hoe meer woorden leerlingen kennen, hoe makkelijker zij nieuwe kennis opdoen en hoe beter ze functioneren in de maatschappij. De verschillende soorten woordleerstrategieën in *Pit* helpen hen om hun woordenschat te vergroten – ook buiten de klas en later in hun leven. Wat kunnen ze met die strategieën?

1 De betekenis van woorden achterhalen

De betekenis van een woord valt vaak op te maken uit de context en/of uit het woord zelf (omdat een deel van het woord bekend is). In *Pit* krijgen leerlingen daar een stappenplan voor. Ze leren om eerst naar het woord zelf te kijken: kennen ze daar al één of meer stukjes van? Vervolgens kijken ze voor en achter het woord: valt de betekenis hiervan af te leiden van de woorden, zinnen of plaatjes die daar staan? Daarna moeten ze een betekenis kiezen en checken of die in de tekst past. Bij twijfel, ten slotte, mogen ze de betekenis in een (digitaal) woordenboek opzoeken of aan iemand vragen.

2 De betekenis van woorden opzoeken

Elk woord dat een leerling opzoekt is een 'doelwoord'. Sommige doelwoorden zijn verbuigingen of vervoegingen. Ze staan zelf niet in een woordenboek, maar hun 'grondwoord' wel. *Pit* laat zien hoe te achterhalen is welk grondwoord bij een doelwoord hoort. Zoals ze kinderen ook leert hoe zij de juiste betekenis kunnen kiezen als een grondwoord meerdere betekenissen heeft: door het doelwoord in de tekst te vervangen door de betekenis die ze hebben opgezocht. Ten slotte leert *Pit* hun dat woorden in een woordenboek op alfabet staan en met kennis van dit alfabet sneller te vinden zijn.

3 Woorden onthouden

Leerlingen onthouden en begrijpen woorden beter als ze deze geregeld in verschillende contexten tegenkomen. Binnen én buiten de methode. Ook kunnen ze speciale woord-onthoudstrategieën gebruiken. Bijvoorbeeld: een nieuw woord koppelen aan een eigen ervaring. Of aan een synoniem dat ze al kennen. Ook kunnen ze een tekening maken bij het nieuwe woord, of een 'woord-spin' vol woorden die ze associëren met het woord. Een andere mogelijkheid is een persoonlijke woordenlijst te maken. In dat geval schrijven ze het woord op en zetten ze zowel de definitie erachter als een voorbeeldzin.

Leerlijn Woordenschat

Leerlingen moeten aan het eind van de basisschool 17.000 woorden kennen. *Pit* helpt je met de leerlijn Woordenschat om te voldoen aan die eis van het Expertisecentrum Nederlands. In deze leerlijn, te vinden in *Pit Taal*, breiden leerlingen hun vocabulaire systematisch uit. Dit gebeurt via expliciet, strategisch en impliciet woordenschatonderwijs.

Expliciet woordenschatonderwijs

wil zeggen dat je leerlingen specifieke instructies en oefeningen geeft om woorden aan te leren. In *Pit* activeer je eerst hun voorkennis van onbekende woorden. Daarna laat je ze de betekenis achterhalen ('semantiseren'). Vervolgens laat je ze de doelwoorden oefenen om hun kennis ervan te consolideren. En ten slotte controleer je of ze de doelwoorden inderdaad kennen. Dit 'Viertakt-model' pas je toe op allerlei soorten woorden, van concreet tot abstract.

Strategisch woordenschatonderwijs

wil zeggen dat je leerlingen op een planmatige manier woorden laat leren. Bijvoorbeeld aan de hand van een bespreking in de klas, een illustratie (bij concrete woorden) of een woordenboek (bij abstracte woorden). Je geeft ook strategisch woordenschatonderwijs wanneer je jouw leerlingen woordleerstrategieën bijbrengt (zie vorige pagina). En wanneer je ze kennis aanreikt óver woorden; over hoe woorden qua betekenis met elkaar verbonden kunnen zijn.

Impliciet woordenschatonderwijs

wil zeggen dat je leerlingen niet gericht bepaalde woorden laat leren, maar een 'woordleerattitude' bijbrengt. Deze attitude houdt in dat zij onbekende woorden in teksten willen herkennen en begrijpen – en dat zij zó vaak woordleerstrategieën hebben geoefend dat zij die vrijwel automatisch toepassen. Deze transfer is er ook in taallessen die niet over woordenschat gaan, in andere vakken dan taal en in de wereld buiten school.

Waarom expliciet woordenschatonderwijs?

Omdat het verzekert dat leerlingen school- en vaktaalwoorden leren. Die zijn essentieel voor onderwijs, maar niet iets wat leerlingen vanzelf leren. De expliciete aanpak verzekert ook dat taalzwakke leerlingen hun woordenschat vergroten. Zij zijn minder goed in staat om hun vocabulaire zelfstandig uit te breiden op basis van bijvoorbeeld een rijke taalomgeving. Het is ook voor hen belangrijk een grotere woordenschat te krijgen. Dan doen zij – net als andere leerlingen – makkelijker kennis op. En dat heeft vaak een positief effect op hun leermotivatie en prestaties.

W
a
a
r
u
m

Hoofdstuk 7

Les 4

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- Ik leer mijn leesdoel bepalen.
- Ik leer wat ik kan doen als ik een woord niet begrijp.
- Ik leer de hoofdgedachte van een tekst bepalen.

Schoon water

Hier hebben we **de waterleiding**. In veel arme landen **ontbreekt** deze en is er een **ernstig tekort** aan **gegarandeerd** schoon drinkwater. Vaak moeten kinderen kilometers lopen met water **wegens** gebrek aan **vervoermiddelen**.

→ er niet zijn
→ absoluut zeker; beslist
→ door(dat)

De Marnixschool in Pomelen hield onlangs een sponsoractie voor een waterproject in Malawi. Bijna honderd kinderen liepen een bepaalde **afstand** met bijvoorbeeld vijf of zes liter water. Op een veiling verkochten ze flessen bijzonder water. De leerlingen hadden mooie flesjes gevuld met **troebel** water uit de stadsgracht of de sloot, water uit de kraan en verschillende soorten bubbeljeswater. Verder was er een prijsvraag over water. Deelnemers aan de prijsvraag kostte natuurlijk ook geld. En de hoofdprijs? Een **exclusieve** karaf met waterglazen! Een tripje naar een ondergronds riool of een zuiveringsinstallatie was natuurlijk ook leuk geweest.

→ niet doorzichtig;
→ niet helder

→ zeer bijzonder

- 1 Kijk naar de tekst en het plaatje. Maak de vragen.

1 Wat voor soort tekst is dit? _____

2 Met welk doel ga je de tekst lezen? _____

3 Noem drie dingen waarvan je denkt dat je er informatie over krijgt. _____

“Doorbreek het hokjes-denken!”

Interview met
taalspecialist
Joanneke Prenger
(SLO)

Joanneke Prenger

... is curriculumontwikkelaar bij SLO voor het leergebied Nederlands. Focust daarbij op het po. Is onder meer verantwoordelijk voor de actualisering van kerndoelen en leerlijnen. Is vanuit SLO ook coördinator van het Landelijk Netwerk Taal in het po, waarin *best practices* en wetenschappelijke inzichten in (taal)onderwijs verspreid worden onder taalcoördinatoren, leerkrachten, pabo-opleiders en uitgevers. Was onder meer hoofdredacteur van tijdschrift *MeerTaal*, wetenschappelijk onderzoekster en medewerker van een expertisecentrum voor taalonderwijs. Ontwikkelde hier onderwijsmateriaal en verzorgde er nascholing voor leerkrachten.

“Het taalonderwijs voor basisscholen kan nóg beter”, zegt Joanneke Prenger, curriculumontwikkelaar bij SLO. Welke veranderingen juicht zij toe? En hoe maakt ze zich sterk voor die vernieuwing?

De activiteiten

Leraren enthousiasmeren om leerlingen meer boeken te laten lezen. Methodemakers inspireren met suggesties voor lesmateriaal. En wetenschappelijk kennis over taalonderwijs toegankelijk maken voor het onderwijsveld. Met dit soort activiteiten houdt Joanneke zich bezig bij SLO, het landelijk expertisecentrum voor het curriculum. Normaal gesproken tenminste. “Afgelopen jaar was ik – samen met een team van leraren en vakexperts – vooral de kerndoelen voor het taalonderwijs aan het actualiseren.”

Dat deed ze zowel voor het primair (po) en speciaal onderwijs (so) als voor de onderbouw van het voortgezet (vo) en voortgezet speciaal onderwijs (vso). “We wilden die doelen vóór de zomervakantie van 2023 afronden, zodat ze eind september bij het ministerie van OCW op tafel zouden liggen. En dat is gelukt!” Daardoor heeft ze nu weer ruimte voor haar passie: de kerndoelen vertalen naar de praktijk. “Ik wil dat taalonderwijs de juiste impuls krijgt. En hou ervan om ieders neus hiervoor dezelfde kant op te krijgen. Van leerkrachten tot pabo's en uitgevers.”

De samenhang

Welke kant het taalonderwijs op moet? “Het sleutelwoord is ‘samenhang’”, zegt Joanneke. “Taalonderwijs wordt zowel leuker als effectiever wanneer je het verbindt met andere vakken en het leven van leerlingen buiten school. Bovendien is de koppeling tussen verschillende taalvaardigheden belangrijk.” Er zijn leerkrachten die zulke verbindingen al maken, zegt ze. Soms geholpen door lesmethodes die dit óók doen. “Maar op veel scholen kan het beter. En leerkrachten in het po en so zijn bij uitstek geschikt om voor die samenhang te zorgen. Zij geven immers meerdere vakken, van taal en rekenen tot geschiedenis en aardrijkskunde. Dat biedt ze volop kansen om dwarsverbanden te leggen.” Lang niet alle leerkrachten benutten deze kansen. Sterker nog: veel van hen begréngen juist vakken. “Elk vak krijgt dan een eigen ‘hokje’, een eigen tijdslot, een eigen lesmethode. Dat wekt bij leerlingen de indruk dat bijvoorbeeld taalvaardigheden alleen belangrijk zijn in het vak taal, niet in andere vakken of buiten school. Geen wonder dat zij die skills daar minder tonen.” Behandelt de

leerkracht niet alleen taal zelf, maar ook taalvaardigheden gescheiden? “Dan spellen leerlingen bijvoorbeeld prima tijdens spellingsles, maar niet meer tijdens het schrijven van teksten. Dat wil je niet. Doorbreek dus het hokjesdenken! We willen leerlingen voorbereiden op de echte wereld. En die bestáát niet uit hokjes. Zeker taal is overal.”

De aansluiting

Lezen is een belangrijke vaardigheid. Net als luisteren. “Maar niet belangrijker dan schrijven of spreken. Dus moeten die eerste vaardigheden ook niet meer aandacht krijgen in het po dan de andere. En dat is precies wat wél vaak gebeurt. Zonde, al was het maar omdat het vervolgonderwijs goede schrijfvaardigheid eist van leerlingen.” Joanneke pleit voor een naadloze aansluiting van primair en speciaal onderwijs op voortgezet (speciaal) onderwijs. “Vandaar dat we voor taal dezelfde kerndoelen hebben geformuleerd voor het po, so, vo en vso. Tot het leerjaar waarin op het vo en vso de examenvoorbereiding begint.

“Taalonderwijs heeft meer impact als je het verbindt met andere vakken en de buitenwereld”

In de toelichtingen tonen we hoe doelen per sector een andere invulling kunnen krijgen.”

Sommige kerndoelen zijn helemaal nieuw, vertelt Joanneke. “Zoals het leren verkennen van bronnen. Daarbij gaat het erom dat kinderen ontdekken wanneer bronnen van informatie betrouwbaar zijn. Waarom kun je voor nieuws bijvoorbeeld beter uitgaan van het Jeugdjournaal dan van TikTok-influencers?” Ook nieuw zijn de doelen rondom interactie in de klas. “Ze leren gesprekken voeren. Van luisteren, samenvatten, vragen en dóórvragen tot samen dingen uitdenken en kennis uitwisselen. Dat is allemaal cruciaal voor hun latere leven – ook in studie en werk.”

De verwondering

“Hopelijk leidt de actualisering van kerndoelen ertoe dat meer kinderen taal leuk gaan vinden”, zegt Joanneke. “Dat ze zich er bijvoorbeeld extra over verwonderen.” Die verwondering kan onder andere gaan over de diverse vormen van taal in hun omgeving. “Denk aan ABN, straattaal,

dialecten, Engels, computertalen en texting-taal vol afkortingen en emoji’s.” Voor kinderen is het nuttig om na te denken over de context waarin ze taal gebruiken. “Zo kun je ‘mattie, doe niet!’ zeggen als een klasgenoot klunzig tegen je tafel stoot. Maar niet als je juf dat doet. Nadenken over de context van taalgebruik zit in meerdere kerndoelen.”

Ook de verandering van taal kan reden zijn voor verwondering. Begrippen ontstaan (zoals ‘1,5-meter-samenleving’), verdwijnen (zoals ‘mieters’) en krijgen nieuwe of aanvullende betekenissen (zoals ‘ziek’). “Kinderen vinden het leuk om daarover na te denken en voorbeelden of verklaringen te zoeken. Ook zo maak je taal interessant voor ze. Start dus vooral dit soort gesprekken! Zelfs al staan ze niet in je lesmethode. De beste methodes bieden je steun om in de klas aan alle kerndoelen te werken. Maar ze geven je tegelijk ruimte voor je eigen aanpak. Omdat jij nu eenmaal het best weet wat bij jouw leerlingen past.”

Joannekes 4 tips voor taalonderwijs

- 1 Geef lezen een doel en een context.** Zorg dat leerlingen een doel hebben om aan een tekst te beginnen. Zoals: iets te weten komen, iets opzoeken of een verhaal beleven. Leg uit dat elk doel een andere leeswijze vereist. En ondersteun hun begrip van teksten door ze informatie aan te reiken over het thema van die teksten. Bouw dus kennis op met leerlingen door langere tijd over hetzelfde thema te vertellen, filmpjes te tonen of andere teksten te laten lezen.
- 2 motiveer met relevantie.** Kinderen zijn gemotiveerder en komen sneller vooruit als ze snappen waaróm ze een taalvaardigheid moeten leren. Of het nu spelling, schrijven, lezen of spreken is. Bespreek met hen wat het nut van elke skill is voor hun huidige leven en toekomst. En geef daarbij voorbeelden uit de praktijk.
- 3 Breng verwondering.** Bekijk met kinderen hoe taal verandert. Zoek voorbeelden van woorden die verdwenen of juist nieuw zijn – of die een andere betekenis hebben gekregen. Wat kan ervoor zorgen dat dit gebeurt? Zo ontstond het woord ‘1,5-meter-maatschappij’ door de coronapandemie.
- 4 Gebruik literatuur in je lessen.** Over bijna elk thema valt wel een kinderboek te vinden, of het onderwerp nu binnen biologie, geschiedenis of aardrijkskunde valt. Lees tijdens je les voor uit zo’n boek. Dan breng je je thema meer tot leven én vergroot je interesse van leerlingen in boeken.

Meer weten over de inzet van SLO voor taalonderwijs in het primair onderwijs?
Ga naar slo.nl/sectoren/po/nederlands-po.

Spieken mag!

Ook spieken kan je verder brengen. Zeker in je kennismaking met *Pit*. Hoe ziet deze methode er vanbinnen uit? Sla deze bladzijde om en krijg een indruk!

Groeischrift + Pitstop

Het 'Groeischrift' is een middel om geregeld formatief te evalueren. Het valt onder meer te gebruiken in de 'Pitstop-lessen'. Die zijn gepland aan het eind van elke lesweek. In de *Pitstop*-lessen bekijken leerlingen welke leerdoelen uit het blok ze al beheersen en welke nog niet. Zij noteren de resultaten in hun 'Groeischrift', waar ze ook een samenvatting van de lesstof vinden. (Zie pagina 23 voor meer over formatieve evaluatie via *Pit*. En pagina 14 voor meer over de lessen per blok.)

Leerlingen + ik-cirkels

Leerlingen vullen aan het begin van elk leerjaar twee cirkels in met informatie over zichzelf. Deze 'ik-cirkels' staan in hun 'Groeischrift'. In de eerste ik-cirkel gaat het over hun houding ten opzichte van school, leren en medeleerlingen. Werken ze bijvoorbeeld netjes? Hebben ze hun taken op tijd af? En zijn ze aardig voor anderen? De tweede ik-cirkel gaat over de lesstof. Wat denken ze al te kunnen en te weten? Leerlingen kunnen de ik-cirkels voortdurend gebruiken om 'waar ze stonden' te vergelijken met 'waar ze nu staan'.

"Je ziet een paar pagina's uit het 'Groeischrift' van *Pit*. Hierin houden je leerlingen bij wat ze leren op het gebied van taal én spelling. Ze stellen zelf vast welke lesstof uit *Pit* ze al begrijpen en beheersen én wat ze nog moeten leren of oefenen. Zo krijgen ze steeds meer overzicht en controle over hun groei. Daarmee worden ze eigenaar van hun leerproces. Dit eigenaarschap motiveert hen extra om te leren, wat hun prestaties vaak verbetert."

Maria Hetty van den Berg, hoofdacteur *Pit*

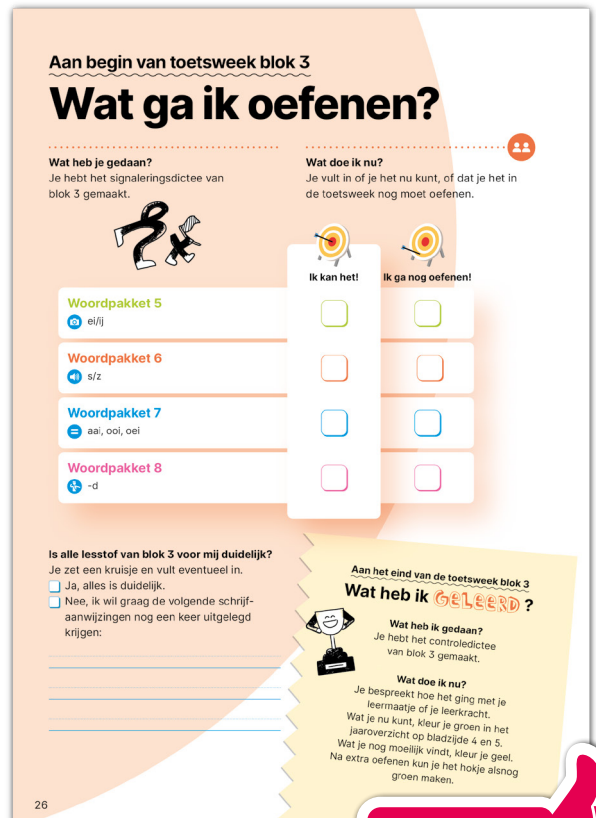
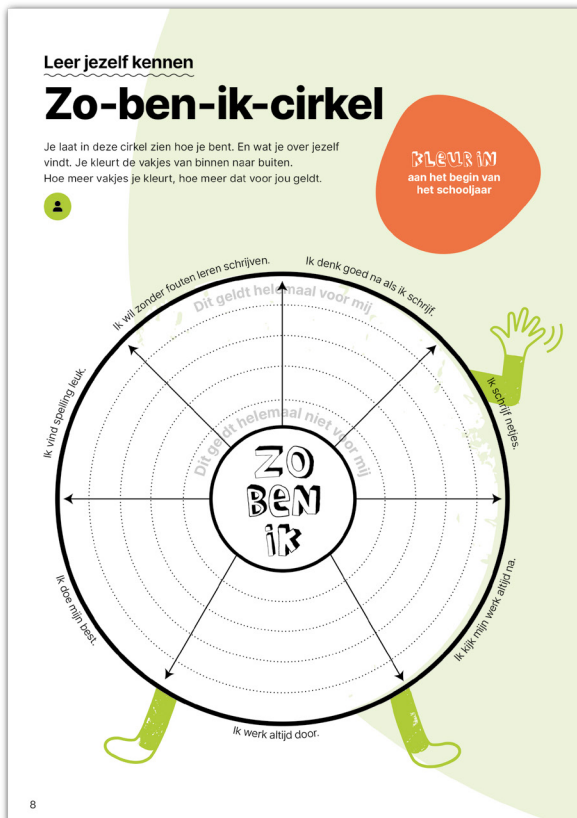
Zie pagina 34 voor een interview met Maria Hetty. Wat was zij zelf voor leerling? En hoe hebben haar eigen ervaringen de inhoud van *Pit* beïnvloed?

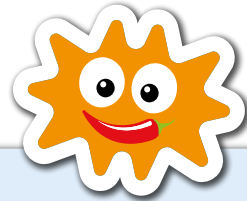
Meer zien van *Pit*?

Op pagina 38 zie je allerlei manieren om de methode te ontdekken. Aan jou de keus!

Goed bezig!

Blok 2

Weet jij het?

F OF V?

Bedenk eerst drie woorden met een F.
Schrijf de woorden op.

Bedenk daarna vijf woorden met een V.
Schrijf de woorden op.

F woorden

V woorden

Hoe denk je dat dat komt?

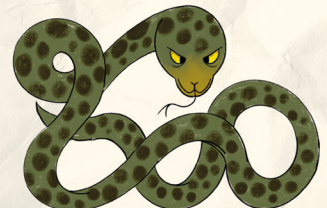
Over welk rijtje moest je het langst nadenken?

21

Ssssslang

Wandel je door het regenwoud?
Let dan goed op!
Houd je oren en ogen open!
Klinkt er sssss achter een struik?
Of glijdt er iets langs je heen?
Maakt het een sprong door het hoge gras?
Dan is het een slang.
Ja, je wordt bang.
Je hart bonkt in je keel.
Nou, je stapt voor dit dier is niet zo gek!

Een reuzenslang is wel zeven meter lang.
Zijn vel is groen of bruin van kleur.
Maar kan ook grijs of geel zijn.
Uit zijn bek flits: een snelle tong.
Daarmee kan hij ruiken.
Hij ruikt de geur van een klein dier.
De tong haalt het de prooi binnen.
Die wordt opgegeten.
Met huid en haar.
Hap, slik, weg!

De anaconda is de grootste slang op aarde.

17

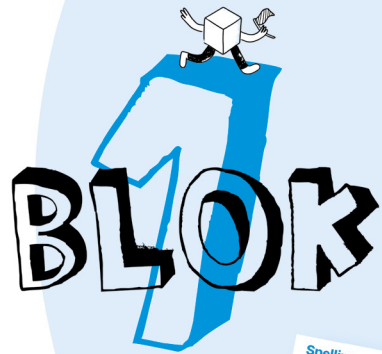
super

Leuk om te zien
dat je bij Spelling:

Ik heb gezien dat je
hard hebt gewerkt:

- ☐ heel goed
- ☐ goed
- ☐ een beetje

29

Begin van blok 1

Welke schrijfaanwijzingen
leer ik in dit blok?

- 1 Je leest het verhaal.
- 2 Je geeft het woordstukje in de onderstreepte woorden de juiste kleur.

- drie medeklinkers achter elkaar: spl, str, spr en rst, tst
- eu en ui
- sch en schr
- magneetletters r en l: rm, rk, rg, rf, rp en lf, lk, lm

10

“Pit is de methode die ik als kind had willen hebben!”

Interview met
Pit-hoofdauteur
Maria Hetty van den Berg

Maria Hetty van den Berg

... is taalkundig onderwijsspecialist en auteur van non-fictie en fictie (www.maria-hetty-van-den-berg.nl). Is gespecialiseerd in conceptontwikkeling en concretisering van educatief lesmateriaal voor 0- tot en met 12-jarigen. Richt zich op de bevordering van taalvaardigheden. Focust op de preventie van laaggeletterdheid. Is onder meer hoofdauteur van *Pit* en auteur van *Liefde voor Letters en Lezen*, *Handboek stimulering geletterdheid*. Schreef ook *Alfje, het letterbeest*, haar eerste prentenboek. Geeft geregeld werkcolleges en workshops. Bijvoorbeeld op het Vanguard Community College in Suriname, gecombineerd met bezoeken aan lokale basisscholen om uit *Alfje, het letterbeest* voor te lezen.

Haar schooltijd is lang geleden. Maar taalkundig onderwijsspecialist Maria Hetty van den Berg merkt dat haar ervaringen van toen nog altijd doorwerken in het heden. Zeker wanneer ze een nieuw concept ontwikkelt voor lesmateriaal, zoals voor *Pit*. “Ik wil kinderen niet alleen vertellen wát ze moeten leren. Ik wil ook aangeven hóé ze dat kunnen doen.”

Wat voor kind was je vroeger?

“Ik groeide eenzaam op. Mijn vader, ingenieur, overleed toen ik drie was. Mijn moeder had nooit tijd voor me. Ik was dan ook veel op straat. Maar als het even kon, ging ik naar de jeugdbibliotheek. Daar stapte ik voor het eerst binnen toen ik vijf was en ik vond het er meteen fantastisch. Al die boeken, al die verhalen! Ik wilde erin verdwijnen, ze allemaal lezen. En tegen de tijd dat ik twaalf werd, had ik alles verslonden.”

Hoe ging het op school?

“Daar zagen leerkrachten niet dat ik door al dat lezen een enorme woordenschat had. Zoals ze ook niet zagen dat ik me eenzaam en ongelukkig voelde. Laat staan waarom ik slechte cijfers haalde. Dit was niet ‘omdat het er bij mij gewoon niet in zat’, wat ze tegen mijn moeder zeiden, maar omdat ik slecht in mijn vel zat en niemand me vertelde hoe ik moest leren. Noch op school, noch thuis. In plaats van uitleg hoe ik bijvoorbeeld kon samenvatten, kreeg ik het label ‘dom meisje’. En dat hielp me niet om populairder te worden in de klas. Ik had nauwelijks vriendjes en vriendinnetjes, heb me jarenlang een buitenbeentje gevoeld.”

Hoe heeft deze jeugd je latere werk beïnvloed?

“Als ik een nieuw concept voor lesmateriaal maak, wil ik kinderen niet alleen vertellen wát ze moeten leren; ik wil ook aangeven hóé ze dat kunnen doen. *Pit* reikt leerlingen voor dit ‘hoe’ effectieve leerstrategieën aan.

Ook aandacht voor woordenschat is enorm belangrijk en daarom een heel nadrukkelijk onderdeel van *Pit*. Een uitgebreide woordenschat is immers het paspoort voor het land der kennis. Hoe groter je vocabulaire, hoe beter je gesproken en geschreven uitleg kunt begrijpen. Dat heb ik zelf ook ervaren. De directeur van mijn lagere school adviseerde mij met klem de huishoudschool als vervolgonderwijs; meer zou ik volgens hem niet aankunnen. Maar dankzij mijn woordenschat wist ik een toelatingstoets te halen voor het lyceum. Zo begon mijn pad richting de universiteit.”

Zijn er nog meer invloeden?

“Ik vind het heel belangrijk dat kinderen positief benaderd worden. Alle kinderen. Zowel leerkrachten als leerlingen moeten weten dat fouten leerkansen zijn. En een middel tot zelfinzicht. Het is goed als kinderen zelf leren bepalen waar ze staan in hun leerproces; wat ze al weten of kunnen, wat beter kan en welke stappen hiervoor nodig zijn. *Pit* helpt ze dat inzicht op een speelse manier te verkrijgen én bij te houden: met het ‘Groeischrift’. (Zie pagina 31, red.) Door het gebruik van dit schrift zijn ze eigenaar van hun leerproces. Dat motiveert hen en maakt onderwijs effectiever.”

Kan de leerkracht hen helpen om inzicht te krijgen in hun leerproces?

“Absoluut. Bijvoorbeeld door het ‘Groeischrift’ met ze te bespreken. Sowieso is het goed om met ze te

praten over leren. Ook over het waaróm hiervan. Wat kun je als leerling met wat je leert of gaat leren – ook buiten school? *Pit* heeft hier niet alleen aandacht voor in het ‘Groeischrift’, maar geeft leerkrachten in de handleiding ook ideeën voor klassengesprekken over wat je met het geleerde kunt. Bijvoorbeeld over het nut van correct leren spellen; dat leerlingen daar later veel aan hebben als ze sollicitatiebrieven schrijven. Of over de zin van het leren houden van een sterk betoog: dat ze daarmee bijvoorbeeld eerder iets gedaan krijgen van hun ouders, zoals meer zakgeld of een nieuwe fiets. Praktisch toepasbare – of: duurzaam functionele – taalvaardigheid is hét doel van *Pit*.”

Ben je trots op *Pit*?

“Heel trots! Dit is de methode die ik zelf had willen hebben als kind. En die ik ook leerkrachten gun. Alles wat ik vroeger miste zit erin – gebaseerd op onderzoek. De didactiek is effectief, helder en toepasbaar. Ook bij onderwerpen waarmee leerlingen én leerkrachten vaak moeite hebben, zoals werkwoordspelling. *Pit* maakt zowel leren als onderwijzen gemakkelijker en leuker. Spelend en bewegend leren staat dan ook hoog in het vaandel: van bijvoorbeeld bingo, hinkel-, bal-, kaart- of memoryspelletjes tot een digitaal escaperoomspel om werkwoordspelling te leren. Zo ontwikkelen kinderen niet alleen taalvaardigheden, maar ervaren ze ook plezier in taal en leren. Precies wat ik ze wil meegeven.”

Tips

Je wilt meer uit *Pit* halen.
Soms kan één tip daarvoor al
een wereld van verschil maken!
Wat raden je collega-leerkrachten
in dit magazine je aan?

"*Pit* bevat heel veel
nieuwe woorden. Maak
voor je leerlingen kaartjes
met aan de ene kant het
woord en aan de andere
kant de betekenis.
Dat helpt ze bij
het leren!"

Cindy Kieft
pagina 3

"Denk niet dat je per se
alles moet doen wat in
Pit staat. Je mag best
een selectie maken en
dingen overslaan.
Jij weet het best wat
jouw klas meer en
minder nodig heeft."

"Elke leerling kan in *Pit*
zijn of haar kennis testen.
Dat wordt extra leuk als je
ze in groepjes opdeelt en
er een klassikale quiz
van maakt!"

"Je kunt
leerlingen individueel
woordenschatopdrachten
laten doen. Maar waarom
zou je er geen klassikaal
spelletje van maken met
een app als Kahoot?"

Aleida Hoffman
pagina 3

"Overweeg je
om met *Pit* te werken?
Via ThiemeMeulenhoff kun
je andere scholen vragen
naar hun ervaringen, een
webinar over de methode
volgen en een proefpakket
aanvragen."

"Optioneel materiaal
als 'Filosoferen met *Pit*'
kan ook nuttig zijn buiten
de taallessen om. Ik vind er
zelf bijvoorbeeld inspiratie
in voor opdrachten voor
leerlingen die meer
uitdaging kunnen
gebruiken."

Annelies de Kock
pagina 16

"Bekijk goed wat
je allemaal kunt met de
methode. En selecteer
dan wat je nodig hebt.
Wij gebruiken bijvoorbeeld
niet lessen 5 en 10: doordat
wij veel tijd besteden aan
instructie is die herhaling
niet nodig."

Chantal Schram
pagina 11

Past Pit bij jouw school?

Pit kan nog zo goed zijn, de methode moet ook bij je school passen. Bij jullie leerlingen, leerkrachten en onderwijsvisie. Hoe kom je erachter of *Pit* hierop aansluit? Deze checklist helpt je op weg.

Eens met een uitspraak? Vink aan!

- ☐ Ik wil álle leerlingen uitdagen, welk niveau ze ook hebben.
- ☐ Fouten maken mag! Kinderen leren immers van dingen die fout gaan.
- ☐ Ik wil bij alle kinderen een *growth mindset* stimuleren: die is cruciaal voor hun ontwikkeling.
- ☐ Ik wil leerlingen helpen om hun eigen leerproces te zien én aan te sturen.
- ☐ Bewegend leren? Dat is niet alleen leuk, maar ook effectief!
- ☐ Ik wil geregeld bekijken in hoeverre leerlingen de lesstof snappen. En daarop inspelen.
- ☐ Het is enorm waardevol als kinderen met en van elkaar leren.
- ☐ Het motiveert kinderen sterk om te zien hoe relevant taalskills zijn in de echte wereld.
- ☐ Kinderen die plezier in taal hebben én houden – dat is mijn doel!

Het merendeel aangevinkt?

Grote kans dat *Pit* bij jouw school past. Meer weten? Kijk op de volgende pagina voor allerlei manieren om de methode te leren kennen.

Het 'Groeischrift' in *Pit* helpt leerlingen aan overzicht en controle over hun leerproces. Zie pagina 31 voor een voorproefje van dat schrift!

Pit maakt taal leuk.

Zie op pagina 24 hóé: van bewegend-leren-opdrachten tot denkprikkels en grappige verhaaltjes.

Maak kennis met Pit

Benieuwd of *Pit* past bij jouw school? Je kunt de methode op allerlei manieren leren kennen – gratis en voor niets. Aan jou de keus!

Krijg een eerste indruk

Je vindt veel informatie over *Pit* op de website (zie onder aan deze pagina). Inclusief ervaringsverhalen van leerkrachten.

Maak uitgebreid kennis

Wil je een volledig beeld van de methode – van papier tot online? Bestel en bekijk dan het proefpakket!

Probeer de methode uit

Gebruik dat proefpakket ook. Je krijgt een heel blok, dus jij en je leerlingen kunt zes weken ervaren hoe leuk en uitdagend het materiaal is!

Praat met andere scholen

Bel of mail (één van) onze referentiescholen. Leerkrachten daar vertellen je met alle liefde over hun ervaring met *Pit*.

Vraag om een presentatie

Onze methodespecialist komt die met veel plezier geven op jouw school. En staat klaar voor al je vragen over *Pit*.

Volg een webinar

We organiseren geregeld webinars. Om te tonen hoe de methode eruitziet, werkt en slim ingezet kan worden. Meld je gratis aan!

Bel of mail ons

Wil je meer weten over deze mogelijkheden om kennis te maken met *Pit*? Of heb je andere vragen? We staan je heel graag te woord.

Scan nu
en kies de kennismaking
die bij jou past!

Bezoekadres:
Smallepad 30
3811 MG Amersfoort

Klantenservice:
033 - 448 30 00

Redactie
Bureau Middel
Projectteam ThiemeMeulenhoff

Fotografie
Jeroen Zondag

Design
Studio Kluif
's-Hertogenbosch

Met dank aan
Joanneke Prenger
Maria Hetty van den Berg
Hanna Kuijs
Cindy Kieft
Aleida Hoffman
Chantal Schram
Esther Koster
Annelies de Kock

Drukwerk
Wilco BV
Vanadiumweg 2
3812 PZ Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ThiemeMeulenhoff.

